

1 Δεκεμβρίου 2017

Ησυχασμός και μοντέρνα επιστήμη: ένας απαραίτητος διάλογος, που όμως λείπει

Επιστήμες / Επιστήμη & Θρησκεία

Μάνος Δανέζης, Αστροφυσικός

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=176670>]

Το Σύμπαν μας, αποδεικτικά πλέον, έχει τουλάχιστον τέσσερις διαστάσεις, ενώ η Νευτώνεια Φυσική και η Ευκλείδεια Γεωμετρία στέκουν ανίκανες να ερμηνεύσουν ένα πλήθος κοσμικών και συμπαντικών φαινομένων που έχουν παρατηρηθεί σήμερα.

Κάθε μορφή μέσα στο Σύμπαν δεν έχει όρια έκτασης αλλά απλώνεται παντού μέσα στο συμπαντικό χώρο και χρόνο. Κενό, με την έννοια του τίποτα, δεν υπάρχει πουθενά. Το κενό είναι το πιο γεμάτο πράγμα μέσα στο Σύμπαν. Από το αισθητό τίποτα μπορεί να εμφανιστούν πραγματικά σωματίδια ύλης.

Τέλος μέσα στο Σύμπαν υπάρχουν περιοχές που μπορούμε να διακρίνουμε ταχύτητες πολύ μεγαλύτερες από αυτές του φωτός, πλην όμως τα γεγονότα που εξελίσσονται μέσα σ' αυτούς δεν υποπίπτουν στις ανθρώπινες αισθήσεις και μετρήσεις (π.χ. η περιοχή οπουδήποτε αλλού στον συμπαντικό κώνο φωτός και το φαινόμενο των συσχετισμένων φωτονίων). Έννοιες όπως αυτές του «παρόντος», του «μέλλοντος» και του «παρελθόντος» δεν έχουν πλέον επιστημονικό νόημα. Ομοίως δεν έχουν νόημα έννοιες όπως αυτές του «εδώ» και του «εκεί» του «πάνω» ή του «κάτω». Στο Σύμπαν της σύγχρονης επιστημονικής πραγματικότητας το «εδώ» είναι «παντού» και το «τώρα» ταυτίζεται με το «χθες» και το «αύριο».

Η σύγχρονη επιστημονική πραγματικότητα αποκαλύπτει ότι μέσω των αισθήσεών μας και των διαφόρων οργάνων που τις ενισχύουν, δεν αντιλαμβανόμαστε το Συμπαντικό χώρο όπως αυτός είναι στην πραγματικότητα, αλλά όπως έχει τη δυνατότητα να το αντιληφθεί ο εγκέφαλός μας, μέσω των ατελέστατων ανθρώπινων αισθήσεων. Η πραγματική φύση του τετραδιάστατου και μη Ευκλείδειου Σύμπαντος είναι μη αισθητή και περιγράφεται μόνο μέσω μαθηματικών σχέσεων.

Όπως γίνεται φανερό το ιδεαλιστικό πολιτισμικό ρεύμα του κόσμου των Πλατωνικών ιδεών και της Ορθόδοξης Χριστιανοσύνης αναγεννάτε μέσα από την θεμελίωση της σύγχρονης επιστημονικής σκέψης.

Όμως η μεγάλη αυτή επιστημονική επανάσταση βρήκε ανέτοιμες τις κακώς

εξελιγμένα διοικητικές δομές των δύο άλλων πολιτισμικών πυλώνων, οι οποίες, σε πολλές περιπτώσεις, θεώρησαν αναίτια ότι οι νέες επιστημονικές ιδέες και ανακαλύψεις δυναμίτιζαν τις δομές τους και διεκδικούσαν περιοχές δράσης οι οποίες κατά την άποψή τους αποτελούσαν παραδοσιακά δικά τους πεδία δράσης.

Αυτό όμως δεν είναι αλήθεια. Στόχος και επιδίωξη του νέου επιστημονικού πνεύματος πρέπει να είναι να πείσει τις διοικητικές δομές των δύο άλλων πολιτισμικών πυλώνων, ότι δεν τις υπονομεύει, ούτε προσπαθεί να τις αντικαταστήσει, αλλά αντιθέτως μπορεί να τις βοηθήσει, αν το θελήσουν, να ανακτήσουν το χαμένο κύρος τους και την επιβεβαιωτική μεταξύ τους σύνδεση.

Με λίγα λόγια οι θεολόγοι θα πρέπει να ακολουθήσουν το παράδειγμα των Πατέρων της Χριστιανικής Εκκλησίας και να γίνουν και οι ίδιοι άριστοι γνώστες των Θετικών Επιστημών της περιόδου τους.

Θέλω να τελειώσω με μερικά λόγια του καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Μάριου Μπέγζου που αφορούν τη αναγκαία μελλοντική σχέση Ορθόδοξης Θεολογίας και Σύγχρονης Φυσικής στο πολιτισμό του κοντινού μέλλοντος. Γράφει ο Μάριος Μπέγζος:

«Έργο της Ορθόδοξης Θεολογίας είναι σε διάλογο με τη σύγχρονη επιστήμη να αξιοποιήσει την προσωποκρατική της παράδοση συμβάλλοντας στην επαναθεμελίωση της επιστήμης όχι πια σε νομιναλιστικές, αλλά σε ησυχαστικές βάσεις. Η ησυχαστική προβληματική σχετικά με την ενέργεια είναι ίσως κάποιος δείκτης της κατεύθυνσης που μπορεί να ακολουθήσει η μοντέρνα επιστήμη που δίνει ιδιαίτερη σημασία στην κατηγορία της ενέργειας. Χρέος της Ορθόδοξης Θεολογίας παραμένει η διεξαγωγή ενός τέτοιου διαλόγου για να προσφέρει ουσιαστική συμβολή όχι μόνο στην Ανατολή, αλλά και στη Δύση, κυρίως σ' αυτήν την τελευταία, της οποίας γινόμαστε θετά παιδιά, στο βαθμό που υιοθετούμε τον τεχνολογικό πολιτισμό του καιρού μας.

Έργο μας δεν είναι ούτε η κυνική συνέχιση του μοντέρνου πολιτισμού, ούτε πάλι η ρομαντική άρνησή του, αλλά η μεταμόρφωση και η ανακαίνιση, συμβάλλοντας στην επαναθεμελίωση της επιστήμης, συνεργαζόμενοι σε μια στροφή της από το νομιναλισμό στον ησυχασμό, καλλιεργώντας μια Ορθόδοξη Θεολογία της φύσης και προεκτείνοντας ένα προσωποκρατικό κοσμοείδωλο πέρα από τις συμπληγάδες της μεσαιωνικής ουσιοκρατίας και της νεώτερης ατομοκρατίας»

Βιβλιογραφία

Σ. Θεοδοσίου και Μάνος Δανέζης: «Στα Ίχνη του Ι.Χ.Θ.Υ.Σ.», εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 2000

Μάνος Δανέζης και Σ. Θεοδοσίου: «Το Μέλλον του Παρελθόντος μας», εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 2002

<http://bit.ly/2AnfPZr>